

Instructiekaarten voor een schooltuin

Instructiekaarten voor een schooltuin

Colofon

Auteurs	Gert Olthof, Louis van der Heijden, Wim Gerrits en Annerie Rutenfrans
Tekeningen	Dolf Oosterhoff
Foto voorkant	Annerie Rutenfrans
Uitgave	Schooltuin De Wielewaal, Nijmegen
Te downloaden op	www.schooltuindewielewaal.nl
Eerste druk	2012
Tweede herziene druk	2022

De eerste druk is financieel mogelijk gemaakt door Het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling, gemeente Nijmegen, Milieu Educatie Centrum Nijmegen en Stichting Landwaard.

Niets uit deze uitgave mag gebruikt worden voor commerciële doeleinden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Handleiding instructiekaarten voor een schooltuin

Inleiding

Als je voor het eerst gaat tuinieren is het belangrijk dat je weet hoe je gewassen moet zaaien. Van sommige gewassen zoals een krop sla weet je hoe groot de plant wordt omdat je die in zijn geheel opeet. Van andere gewassen weet je dat niet zoals bijvoorbeeld van een aardappel omdat de aardappels aan de plant groeien. Om verzekerd te zijn van succes, is een korte informatieve instructie met zoveel mogelijk afbeeldingen handig.

Voor 13 soorten groenten en 4 soorten bloemen wordt instructie gegeven.

Doel

Korte, doelmatige, schematische instructie voor het telen van eetbare gewassen en bloemen.

Doelgroep

Iedereen die groenten en bloemen wil telen.

Inhoud

Groenten: aardappel, courgette, plantui, prei, radijs, rode biet, rucola (pluksla), sla (krop; plantje), sla (krop; uit zaad), sperzieboon, suikermais, tuinboon, veldsla en wortel.

Bloemen: cosmea, goudbloem, zinnia en zonnebloem.

Per gewas wordt aangegeven:

- of je dat gewas gaat zaaien, planten of poten;
- in welke maand(en) je dat het beste kunt doen;
- wat je nodig hebt;
- wat je moet doen voorafgaand aan het zaaien/planten en poten;
- wanneer je kunt oogsten;
- hoe je de planten moet verzorgen.

Gereedschap

Klein gereedschap voor de kinderen.

Op de instructiekaarten wordt per gewas aangegeven wat er nodig is (o.a. klein gereedschap):

- harkje;
- plantschep;
- schrepeltje of handschoffeltje;
- pootstok;
- 'geulbalk' een vierkant balkje (van 1,5 cm bij 1,5 cm bij 60 cm) dat gebruikt kan worden om een recht geultje te maken; met maatstreepjes per 10 cm kunnen er ook afstanden mee geschat worden;
- emmers, om onkruid af te voeren.

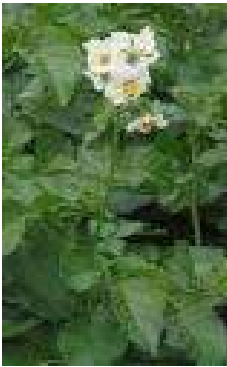
Groot gereedschap voor de lesgevers/vrijwilligers:

- grote schoffel, om wat sneller de paden en grote oppervlakten te schoffelen;
- grote hark, om wat sneller de paden en grote oppervlakten te harken;
- een spade/grote steekschop, voor het maken van een grote kuil voor een plant;
- spitvork of riek om aardappels te rooien.

Instructie

Uitleg van de juf of meester; onkruid wieden en in emmer doen; emmer leegmaken in kruitwagen of composthoop; gereedschap schoonmaken en opbergen; zaaien/planten/poten; water geven.

naam gewas	AARDAPPELEN
------------	--------------------

AARDAPPEL PLANT

AARDAPPEL KNOL

bewerking	zaaien	planten	poten
			X

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
	X	X						

wat heb ik nodig?	harkje	spitvork	geulbalk	poters	plantschep	handen
						

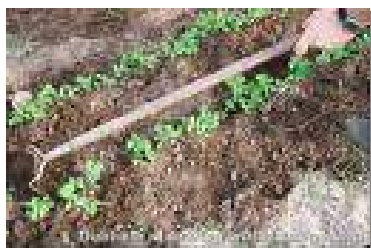
wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Meet met de geulstok twee plantbedden van 30 x 30 cm. Vraag hulp aan de medewerker als je het moeilijk vindt.
	3	Precies in het midden van ieder plantbed komt een pootgat.
	4	Graaf een pootgat van 10/15 cm (hoogte van een pootschepje) diep in ieder plantbed.
	5	Wees voorzichtig met de poters, laat geen uitlopers afbreken.
	6	Leg voorzichtig in ieder pootgat één poter, het maakt niet uit hoe de poter ligt; de uitlopers zullen naar het licht toe groeien.
	7	Vul het pootgat geheel met grond en druk dat goed aan. Leg nu een bergje aarde op de plek waar de poter ligt of zet er een stokje bij; je kunt daardoor de plek gemakkelijk terug te vinden.
	8	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de pootaardappels gepoot hebt.
	9	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	10	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	AARDAPPELEN							
------------	--------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
na 12 weken					X	X		

hoe verzorg ik de aardappelplant?	1	Na 10/14 dagen komen de eerste blaadjes van de aardappel boven de grond.
	2	Na vier weken moet je de aardappels aanaarden. Je brengt voorzichtig aarde over de plant zo dat hij helemaal bedekt is.
	3	Als de aardappelplant boven de aarde uitgegroeid is, moet je voor een tweede keer aanaarden.
	4	Geef bij droog weer regelmatig water maar niet op de plant.
	5	Zorg dat de aardappelknollen niet in het zonlicht komen, ze worden dan groen. Bedek de aardappels met een laagje aarde.
	6	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid. Beschadig de kleine aardappelknolletjes niet.
	7	Rooi de aardappelknollen met een spitvork. Kijk goed hoe de medewerker het voordoet en probeer het dan zelf. Let op: laat geen enkele aardappelknol in de aarde achter om aardappelziektes volgend jaar te voorkomen!
	8	Aardappels kun je in de schil koken, poffen in de hete as in aluminiumfolie gewikkeld en frituren om ze als frietjes te eten.

Weetje: Aanaarden en aardappelziekte

aanaarden

oogsten van de aardappelen

naam gewas	COURGETTE
-------------------	------------------

COURGETTE PLANT

COURGETTE VRUCHTEN

bewerking	zaaien	planten	poten
		X	

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X					

wat heb ik nodig?	harkje	courgette plantje	geulbalk	plantschep	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een plantbed van 90 x 90 cm zo vlak mogelijk.
	2	Bereken met behulp van de geulstok het midden van het plantbed. Vraag hulp aan de medewerker als je het moeilijk vindt.
	3	Maak een plantgat voor het kiemplantje.
	4	Zet het plantje net zo diep als het eerst gestaan heeft.
	5	Druk voorzichtig het kiemplantje met je handen vast in de grond.
	6	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je het kiemplantje geplant hebt.
	7	Courgetteplant goed water geven.
	8	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	COURGETTE							
-------------------	------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 7 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
				X	X	X	X	

hoe verzorg ik de plant?	1	Na twee weken pas wieden; wees voorzichtig met het plantje, het is heel erg teer.
	2	Geef bij droog weer regelmatig water.
	3	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	4	Courgettes groeien erg snel; als een vrucht een 20cm groot is , kun je hem het beste oogsten.
	5	Als je vaker oogst, zal de courgette meer vruchten gaan maken.
	6	Grote vruchten zijn minder lekker dan kleine vruchten.

kiemplantje van vier weken

volgroeide courgette met vruchten

naam gewas	PLANTUIEN							
------------	------------------	--	--	--	--	--	--	--

PLANTUI

VOLWASSEN UI

bewerking	zaaien	planten	poten
		X	

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X	X					

wat heb ik nodig?	harkje	schrepel	geulstok	plantuien	vingers
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 10 cm van het plantbed zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulstok een geul van 60 cm in de geharkte strook.
	3	Maak om de 10 centimeter een gaatje met je vinger in de geul van 3 cm diep. De plantui moet net in het gaatje passen.
	4	Druk in het gaatje de plantui met de neus omhoog en de wortels naar beneden.
	5	De plantui moet met zijn neus net boven de grond steken.
	6	Druk de aarde rond de ui stevig aan; een ui houdt niet van losse grond.
	7	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de plantuien gezet hebt.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	9	Klaar en afwachten maar!

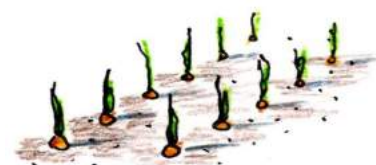
naam gewas	PLANTUIEN							
------------	------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 12 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
					X	X	X	

hoe verzorg ik de plantuinen?	1	De plantuinen staan met hun neus net boven de grond.
	2	Je hoeft de eerste week nog niets te doen aan de plantuinen.
	3	Na 2 of 3 weken moet je onkruid wieden dat tussen de plantuinen groeit; doe het heel voorzichtig zodat de ui niet beweegt. Zorg ervoor dat de plantui vast blijft staan in de grond.
	4	Geef bij droog weer regelmatig water.
	5	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	6	Na 10/12 weken gaat het loof van de uien verdrogen en slap hangen: dat hoort zo. Als het loof verdord is, kun je de uien oogsten.
	7	Van uien kun je soep maken en je kunt de uien bakken. Als je de uien droog bewaart, zijn ze nog de hele winter te gebruiken. Van de schillen van de ui kun je gele verfstof maken om textiel te verven.

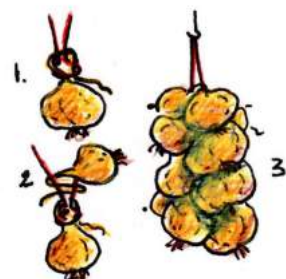
plantuinen op rijtjes

na 4 weken

het loof is verdord

gevlochten uien drogen

naam gewas	PREI (uit plantjes)
------------	----------------------------

PREI POTEN

VOLWASSEN PREI

bewerking	zaaien	planten	poten
		X	

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X						

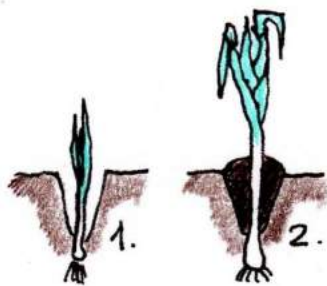
wat heb ik nodig?	harkje	schrepel	pootstok	geulstok	preiplant	vingers
						

wat moet ik doen?	1	Hark het plantbed zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulstok een geul van 60 cm in het plantbed.
	3	Maak om de 10 centimeter een plantgat met je pootstok van 10/15 cm diep. Begin 10 cm uit de rand van het plantbed.
	4	Steek in het plantgat een preiplantje met de wortels naar beneden.
	5	Gooi geen aarde in het plantgat met preiplantje.
	6	Giet voorzichtig wat water in het plantgat; de wortels van het preiplantje kunnen nu verder groeien.
	7	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de plantuien gezet hebt.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	9	Klaar en afwachten maar!

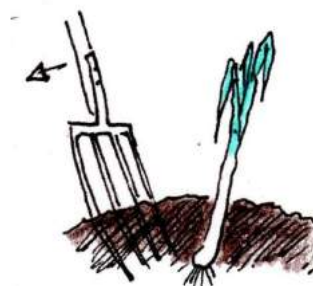
naam gewas	PREI (uit plantjes)							
------------	----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 12 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
							X	

hoe verzorg ik de plant?	1	Na een week mag je voorzichtig aarde gooien in het plantgat van het preiplantje.
	2	Na drie weken moet je de plant aanaarden: schep voorzichtig een bergje aarde tegen de plant aan. De plant mag niet onder de aarde verdwijnen.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water.
	4	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	5	Je kunt de preiplanten oogsten als je ze dik genoeg vindt.
	6	Gebruik een spitvork om een preiplant los te maken.

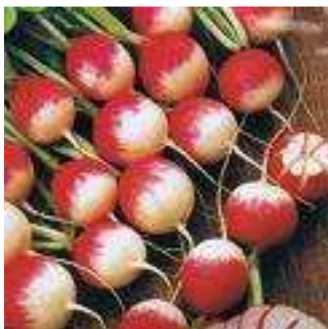

aanaarden van de prei

loswrikken van de prei

naam gewas	RADIJS
------------	---------------

RADIJS

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
	X	X						

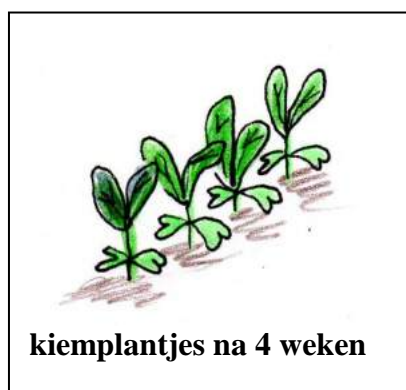
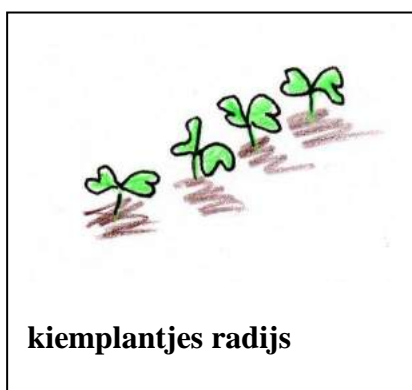
wat heb ik nodig?	harkje	geulstok	radijszaad	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 15 cm van het plantbed zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulstok een geul van 60 cm in de geharkte strook.
	3	Leg om de 5 centimeter een radijszaadje in de geul.
	4	Schuif nu met de schrepel voorzichtig aarde over de zaden, maar zorg ervoor dat de zaden niet van plaats veranderen.
	5	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	6	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de zaden gezaaid hebt.
	7	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	8	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	RADIJS							
-------------------	---------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 6 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X	X				

hoe verzorg ik de plant?	1	Na 7 tot 10 dagen is het zaad ontkiemd.
	2	Je hoeft nog niets te doen aan de kiemplantjes.
	3	Na 3 of 4 weken moet je onkruid wieden dat tussen de radijsjes groeit.
	4	Geef bij droog weer regelmatig water.
	5	Wied voorzichtig en regelmatig onkruid.
	6	Oogst de radijzen als ze iets groter dan een knikker zijn. Pak de stengel beet en trek voorzichtig de radijs uit de grond.
	7	Aarde eraf spoelen en je kunt ze zo eten! Ook lekker met een beetje zout.

naam gewas	RODE BIET (uit zaad)
------------	-----------------------------

RODE BIET

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X						

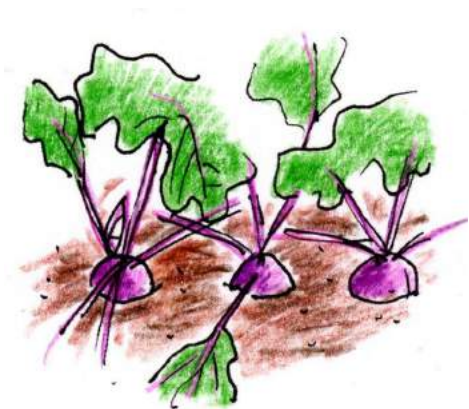
wat heb ik nodig?	harkje	bietenzaden	geulbalk	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 15 cm breed zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van de strook.
	3	De geul moet 1,5 cm (anderhalve cm) diep zijn.
	4	Leg om de 7 cm een bietenzaadje in de geul, begin 5 cm uit de rand van het pad.
	5	Steek een houtje naast het pad op de plek waar je het bietenzaad gezaaid hebt. Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	6	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	7	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	9	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	RODE BIET (uit zaad)							
------------	-----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 10 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
					X	X	X	X

hoe verzorg ik de bietenplant?	1	Na 1 tot 2 weken komen de kiemplantjes boven de grond.
	2	Na 4 weken beginnen met onkruid wieden.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water.
	4	Wied voorzichtig en regelmatig onkruid.
	5	Je kunt de bieten oogsten als je ze groot genoeg vindt. Pak de bladstengels net boven de biet vast en trek de biet voorzichtig recht omhoog. Vers bietenblad is heerlijk gecombineerd met andere sla.

bieten op een rijtje

de bieten worden geoogst

naam gewas	RODE BIET (uit plantjes)
------------	---------------------------------

RODE BIET

bewerking	zaaien	planten	poten
		X	

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X						

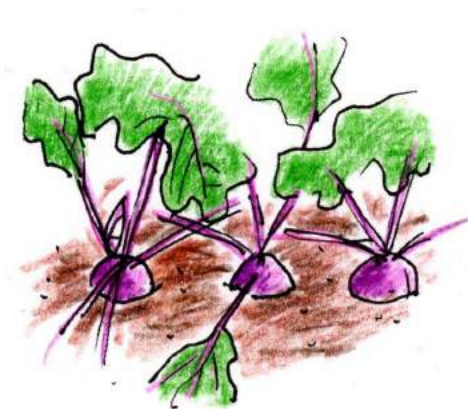
wat heb ik nodig?	harkje	bietenplanten	geulbalk	plantschep	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 15 cm breed zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van de strook.
	3	Maak om de 7 cm een plantgat voor de kiemplantjes met het schepje. Begin 5 cm uit de rand van het pad.
	4	Plant het bietenplantje in de plantgaten. Zorg dat het plantje even diep komt te staan als dat het eerder al stond.
	5	Druk de aarde met je handen om het kiemplantje stevig aan.
	6	Steek een houtje naast het pad op de plek waar je het bietenzaad gezaaid hebt. Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	7	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	8	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	RODE BIET (uit plantjes)							
------------	---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 10 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
					X	X	X	X

hoe verzorg ik de bietenplant?	1	Na 1 tot 2 weken komen de kiemplantjes boven de grond.
	2	Na 4 weken beginnen met onkruid wieden.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water.
	4	Wied voorzichtig en regelmatig onkruid.
	5	Je kunt de bieten oogsten als je ze groot genoeg vindt. Pak de bladstengels net boven de biet vast en trek de biet voorzichtig recht omhoog. Vers bietenblad is heerlijk gecombineerd met andere sla.

bieten op een rijtje

de bieten worden geoogst

naam gewas	RUCOLA
-------------------	---------------

RUCOLA

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
	X	X						

wat heb ik nodig?	harkje	zaaidoosje	geulbalk	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 15 cm op het plantbed zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van de strook.
	3	De geul moet 0,5 cm (een halve cm) diep zijn. Dat is heel ondiep!
	4	Zaai het rucolazaad gelijkmatig in de geul.
	5	Steek een houtje naast het pad op de plek waar je het rucolazaad gezaaid hebt. Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	6	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	7	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	9	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	RUCOLA							
-------------------	---------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 8 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X	X	X			

Hoe verzorg ik de slaplantjes?	1	Geef bij droog weer regelmatig water.
	2	Wied voorzichtig en regelmatig onkruid.
	3	Knip de bladeren van de slaplant als ze groot genoeg zijn.
	4	Laat voldoende bladeren over aan de plant zodat de plant kan doorgroeien.

rucolaplantjes groeien op rijtjes

**knippen van de bladeren
(gebruik de schaar)**

naam gewas	SLA (uit plantjes)
------------	--------------------

SLA

bewerking	zaaien	planten	poten
		X	

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X						

wat heb ik nodig?	harkje	slaplantje	geulbalk	plantschep	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van het bed. Maak drie plantgaten voor de slaplantjes: twee plantgaten 10 cm uit de beide randen en één plantgat in het midden van het plantbed.
	3	Druk in ieder plantgat een slaplantje. Het plantje moet net zo diep staan als het eerst gestaan heeft.
	4	Druk het slaplantje voorzichtig en stevig aan met je handen zodat het vast staat.
		Steek een houtje naast het pad op de plek waar je de slaplanten geplant hebt. Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	5	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	6	Klaar en afwachten maar.

naam gewas	SLA (uit plantjes)							
------------	---------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 8 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
				X	X			

hoe verzorg ik de slaplant?	1	Geef bij droog weer regelmatig water.
	2	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	3	Oogst de slakrop als hij groot genoeg is en je trek hebt.

slaplantjes net geplant

slaplantjes na 6 weken

oogst slakrop

naam gewas	SLA (uit zaad)
------------	----------------

SLA

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X						

wat heb ik nodig?	harkje	slazaad	geulbalk	zaaidoosje	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van het bed.
	3	Zorg dat de geul maar 3 mm diep wordt, dat is maar heel weinig!!
	4	Zaai het slazaad op drie plaatsen even ver van elkaar in de geul.
	5	Steek een houtje naast het pad op de plek waar je slazaad gezaaid hebt. Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	6	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	7	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	9	Klaar en afwachten maar!

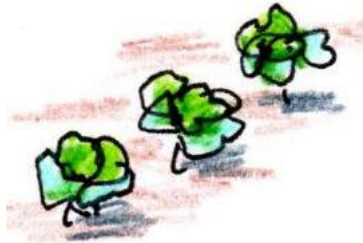
naam gewas	SLA (uit zaad)							
------------	-----------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 8 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
				X	X			

hoe verzorg ik de slaplant?	1	Geef bij droog weer regelmatig water.
	2	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	3	Oogst de slakrop als hij groot genoeg is en je trek hebt.

slaplantjes net geplant

slaplantjes na 6 weken

oogst slakrop

naam gewas	SPERZIEBONEN (STAM)
-------------------	----------------------------

SPERZIEBONEN (stam)

bewerking	Zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X	X				

wat heb ik nodig?	harkje	geulbalk	sperziebonenzaden	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Of in een rij zaaien (= leggen) op afstand 30 cm; Of maak 5 plantgaten van 3 cm diep op 3 cm van elkaar in de vorm van een vijf van een dobbelsteen. De bonen liggen nu in een rondje en geven elkaar steun; De dobbelstenen op 20 cm van elkaar; Of in pot binnen voorkiemen (vroegse bonen).
	3	Leg in ieder plant-gat een zaadje (=boontje) van de sperzieboon.
	4	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de zaden gezaaid hebt.
	5	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	6	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	7	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	8	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	SPERZIEBONEN (STAM)							
------------	----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 10 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
						X	X	

hoe verzorg ik de sperzieboonplant?	1	De bonen komen na 7/10 dagen op, maar ze kunnen niet goed tegen nachtvorst en houden niet van een koude en vochtige bodem.
	2	Omdat de bonen in een kringetje staan, groeien ze in elkaar. Zo houden ze elkaar overeind wanneer het hard waait.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water maar niet op de plant zelf.
	4	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	5	Na 10 weken zijn de eerste boontjes rijp; als je boontjes regelmatig plukt, komen er steeds nieuwe boontjes aan de plant.
	6	De tweede oogst is twee/drie weken later en dan is de oogst voorbij. Je moet nu de plant uit de grond trekken.
	7	Als je de bonen laat hangen, drogen de zaden en kun je die zaden volgend jaar gebruiken om sperziebonen te zaaien.

Stokbonen leggen instructie 2:45 <https://www.youtube.com/watch?v=ULTmenUDDNE>

naam gewas	SUIKERMAÏS (uit zaad)							
------------	------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

SUIKERMAÏS

SUIKERMAÏS ZADEN

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X					

wat heb ik nodig?	harkje	maïszaden	geulbalk	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van het bed. Begiet de geul met water zodat de grond goed vochtig is. Wacht 15 minuten: in deze tijd kun je mooi onkruid wieden.
	3	Druk een gaatje met je vinger van 3 cm diep in de geul. Begin 10 cm uit de rand van het pad en maak vijf plantgaten.
	4	Leg in ieder plantgat een maïszaadje.
	5	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de zaden gezaaid hebt.
	6	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	7	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.

naam gewas	SUIKERMAÏS (uit zaad)							
-------------------	------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 14 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
							X	

hoe verzorg ik de plant?	1	Na 10 tot 14 dagen ontkiemen de maïszaden.
	2	Wanneer er twee plantjes opkomen uit hetzelfde plantgat moet je het stevigste plantje laten staan en het kleinere plantje weghalen.
	3	Na 3 tot 4 weken moetje gaan wieden.
	4	Gebruik geen schrepel of harkje want dan beschadig je de wortels van de suikermaïs. De wortels van de suikermaïs groeien erg dicht aan de oppervlakte.
	5	Geef bij droog weer regelmatig water.
	6	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	7	Als de planten groot worden, geven ze zo veel schaduw dat je steeds minder hoeft te wieden.
	8	Als de draden uit de kolf bruin en uitgedroogd zijn kun je de kolf oogsten. De korrels zijn dan prachtig geel maar nog wel zacht.
	9	De groene bladeren en draden verwijderen voordat je de kolf in zijn geheel gaat koken.

suikermaïs

rijpe maïskolven

naam gewas	SUIKERMAÏS (uit plantjes)
-------------------	----------------------------------

SUIKERMAÏS

SUIKERMAÏS ZADEN

bewerking	zaaien	planten	poten
		X	

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X					

wat heb ik nodig?	harkje	maïsplantjes	geulbalk	plantschep	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van het bed. Begiet de geul met water zodat de grond goed vochtig is. Wacht 15 minuten: in deze tijd kun je mooi onkruid wieden.
	3	Druk een gaatje met je vinger van 3cm diep in de geul. Begin 10 cm uit de rand van het pad en maak 5 plantgaten.
	4	Plant in ieder plantgat een maïsplantje.
	5	Steek een houtje naast het pad op de plek waar je de maïsplantjes gezaaid hebt. Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	6	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de zaden gezaaid hebt.
	7	Druk de aarde rond het kiemplantje met je handen stevig aan.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	9	Klaar en afwachten maar !

naam gewas	SUIKERMAÏS (uit plantjes)							
-------------------	----------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 13 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
							X	

hoe verzorg ik de plant?	1	Na 2 tot 3 weken moet je gaan wieden.
	2	Gebruik geen schepel of harkje want dan beschadig je gemakkelijk de wortels van de suikermaïs. De wortels van de suikermaïs groeien erg dicht aan de oppervlakte.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water.
	3	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	3	Als de planten groot worden, geven ze zo veel schaduw dat je steeds minder hoeft te wieden.
	4	Als de draden uit de kolf bruin en uitgedroogd zijn kun je de kolf oogsten. De korrels zijn dan prachtig geel maar nog wel zacht.
	5	De kolf in zijn geheel even koken en opeten met een klontje roomboter.

suikermaïs

rijpe maïskolven

naam gewas	TUINBONEN (uit zaad)
------------	-----------------------------

TUINBONEN

TUINBONEN ZADEN

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X						

wat heb ik nodig?	harkje	geulbalk	tuinboonzaden	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van het bed. Druk een gaatje met je vinger van 5 cm diep in de geul. Doe dat om de 10 cm. Leg in ieder plantgat een boon. Of maak 3 plantgaten van ongeveer 5 cm breed. Tussen de plantgaten 15 cm. Leg in ieder plantgat 3 bonen. Vanaf het pad ook 15 cm.
	3	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de tuinbonen gezaaid hebt.
	4	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	5	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	6	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	7	Klaar en afwachten maar!

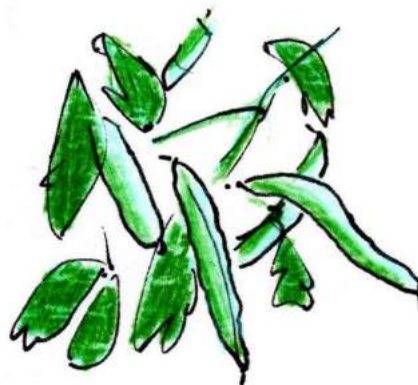
naam gewas	TUINBONEN (uit zaad)							
------------	-----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 12 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
					X			

hoe verzorg ik de tuinboonplant?	1	Na 10 tot 14 dagen komen de eerste blaadjes boven de grond.
	2	De plant groeit snel: na 6 weken is het een flinke plant.
	3	Als de plant 6 tot 8 trosjes bloemen heeft, moet je de top uit de plant knippen (het toppen). De zwarte bonenluis komt dan niet meer zo snel op de tuinboonplant af.
	4	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	5	Na 12 weken kunnen de bonen geoogst worden.
	6	De kleine boontjes zijn het lekkerste! Je kunt ze rauw eten of gekookt.

toppen van de tuinbonen

oogst tuinbonen

naam gewas	VELDSL
------------	---------------

VELDSL

ZAAIEN

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
		X						

wat heb ik nodig?	harkje	slazaad	geulbalk	schrepel	handen
					

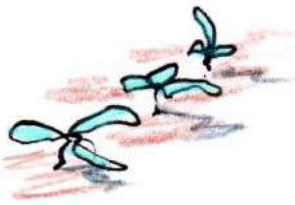
wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in het midden van het bed.
	3	Zorg dat de geul maar 3 mm diep wordt, dat is maar heel weinig!!
	4	Zaai het slazaad op drie plaatsen even ver van elkaar in de geul
	5	Steek een houtje naast het pad op de plek waar je slazaad gezaaid hebt. Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	6	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	7	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	8	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	9	Klaar en afwachten maar!

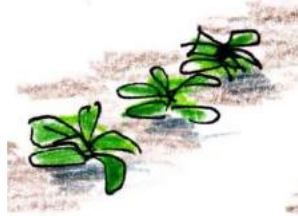
naam gewas	VELDSL							
------------	---------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 8 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
				X	X			

hoe verzorg ik de slaplant?	1	Geef bij droog weer regelmatig water.
	2	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	3	Oogst de slakrop als hij groot genoeg is en je er trek in hebt.

slaplantjes net geplant

slaplantjes na 6 weken

oogsten van de veldsla

naam gewas	WORTELS
------------	----------------

WORTELS

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
	X	X						

wat heb ik nodig	harkje	geulbalk	wortelzaad	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed tussen de rijtjes geplante uien zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm in de geharkte strook.
	3	De diepte van de geul mag maar 0,5 cm (een halve cm) diep zijn.
	4	Strooi het wortelzaad uit het zaaidoosje heel precies in de geul.
	5	Druk aan begin en eind van de geul een wortelzaadje iets dieper.
	6	Steek een houtje naast het pad op de plek waar je de zaden gezaaid hebt Schrijf de naam van het gewas op een houtje.
	7	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	8	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	9	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	10	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	WORTELS							
------------	----------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 13/14 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
					X	X		

hoe verzorg ik de wortels?	1	Na 7 dagen zie je de kiemplantjes opkomen van de radijs: tussen deze twee plantjes zullen straks de worteltjes opkomen.
	2	Niet wieden, de worteltjes moeten nog opkomen.
	3	Na 20 dagen pas zie je de eerste blaadjes van de worteltjes boven de grond.
	4	Geef bij droog weer regelmatig water.
	5	Na 4 weken mag je voorzichtig wieden, vraag hulp aan de medewerker.
	8	Na 10/12 weken kun je de wortels oogsten: pak de stengel zo dicht mogelijk bij de wortel beet. Trek de wortel recht omhoog. Oogst niet meer wortels dan je nodig hebt.
	9	Spoel de aarde eraf en je kunt de wortels zo opeten.

Weetje: Als je wortels dicht bij de uien zaait heb je minder last van ziektes zoals wortelvlieg

radijs al ontkiemd

wortels uitdunnen

wortelvlieg legt eitjes

oogsten van de wortels

naam gewas	COSMEA
-------------------	---------------

COSMEA

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
				X				

wat heb ik nodig?	harkje	geulbalk	cosmeazaad	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 15 cm breed op het plantbed.
	2	Maak een geul van 0,5 cm (een halve cm) diep.
	3	Zaai het cosmeazaad gelijkmatig in de geul om de 5 cm..
	4	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de cosmeazaden gezaaid hebt.
	5	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	6	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	7	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	8	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	COSMEA							
-------------------	---------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 12 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
							X	

hoe verzorg ik de plant?	1	Na 1 week ontkiemen de cosmeazaden al.
	2	Na 2 tot 3 weken moet je gaan wieden.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water..
	4	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	5	Knip de bloemen af als ze groot genoeg zijn. Knip de stengel zo dicht mogelijk bij de grond af.

cosmea kiemplantjes in een rijtje

bloemen plukken uit eigen tuin!!

naam gewas	GOUDSBLOEM
------------	-------------------

GOUDSBLOEM

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
	X	X						

wat heb ik nodig?	harkje	geulbalk	goudsbloem-zaden	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 15 cm breed zo vlak mogelijk.
	2	Maak met de geulbalk een geul van 60 cm lang in de geharkte strook.
	3	De diepte van de geul mag maar 0,5 cm (een halve cm) diep zijn.
	4	Strooi in de gemaakte geul de zaden van de goudsbloem. Leg de zaden om de vijf cm op een rijtje.
	5	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	6	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de zaden gezaaid hebt.
	7	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	8	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	9	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	GOUDSBLOEM							
------------	-------------------	--	--	--	--	--	--	--

bloeitijd na 10 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
				X	X	X	X	

hoe verzorg ik de goudsbloemplant?	1	Na 10 dagen zie je de eerste blaadjes van de goudsbloem boven de grond uitkomen.
	2	Je hoeft nog niets te doen aan de plantjes.
	3	Na twee weken moet je voorzichtig wieden tussen de goudsbloemen.
	4	Geef bij droog weer regelmatig water.
	5	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	6	Knip de goudsbloemen af als ze groot genoeg zijn. Knip de stengel zo dicht mogelijk bij de grond af.
	7	Als je de bloemen niet afknijpt maar laat uitbloeien, krijg je zaad dat je weer kunt uitzaaien.

uitgebloeide goudsbloem

naam gewas	ZINNIA
------------	--------

ZINNIA

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X					

wat heb ik nodig?	harkje	geulbalk	schrepel	zinniazaad	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark een strook van 15 cm breed op het plantbed.
	2	Maak een geul van 0,5 cm (een halve cm) diep.
	3	Zaai het zinniazaad gelijkmatig in de geul om de 5 cm.
	4	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de zinniazaden gezaaid hebt.
	5	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	6	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	7	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.
	8	Klaar en afwachten maar!

naam gewas	ZINNIA							
------------	---------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 10 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
					X			

hoe verzorg ik de plant?	1	Na 1 week ontkiemen de zinniazaden al.
	2	Na 2 tot 3 weken moet je gaan wieden.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water.
	4	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	5	Knip de bloemen af als ze groot genoeg zijn. Knip de stengel zo dicht mogelijk bij de grond af.

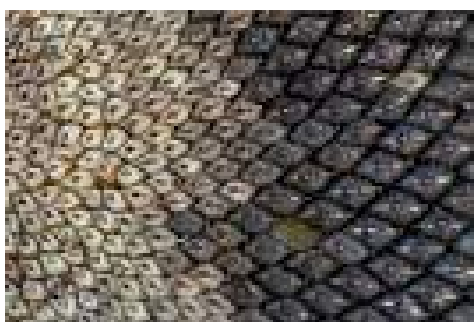

knip de bloemstengel af bij de grond

bloemen uit eigen tuin!

naam gewas	ZONNEBLOEM
------------	-------------------

ZONNEBLOEM PLANT

ZONNEBLOEM ZADEN

bewerking	zaaien	planten	poten
	X		

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
			X					

wat heb ik nodig?	harkje	zonnebloem zaden	geulbalk	schrepel	handen
					

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Maak met een geulbalk een geul van 60 cm op het plantbed. Zorg dat de geul precies in het midden van plantbed ligt. Maak de geul 1 cm diep
	3	Leg de zaden van de zonnebloem in de geul met een tussenruimte van 10 cm. Begin 5 cm uit de rand van het pad.
	4	Schrijf de naam van het gewas op een houtje. Steek het houtje naast het pad op de plek waar je de zaden gezaaid hebt.
	5	Strooi met je handen een beetje aarde over het zaad, zodat de vogels het zaad niet meer kunnen vinden; niet teveel aarde want dan kan het zaad gaan schimmelen.
	6	Druk de aarde met je handen stevig aan.
	7	Noteer het ook op je teeltplan in je tuinboekje.

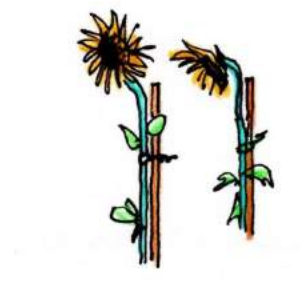
naam gewas	ZONNEBLOEM							
-------------------	-------------------	--	--	--	--	--	--	--

oogsttijd na 12 weken	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt
							X	

hoe verzorg ik de plant?	1	Na 10 dagen ontkiemen de zonnebloemzaden al.
	2	Na 3 tot 4 weken moetje gaan wieden.
	3	Geef bij droog weer regelmatig water.
	4	Wied voorzichtig en regelmatig het onkruid.
	5	Als je zonnebloem te groot wordt, moet je de stengel stutten. Zet een stok naast de stengel stevig in de grond en bind de stok goed vast aan de stengel.

zonnebloem met gezicht

aangebonden zonnebloem

naam gewas	EIGEN KEUZE
------------	--------------------

verrassing
----

bewerking	zaaien	planten	poten

tijd van het jaar om te beginnen	maart	april	mei	juni	juli	aug	sept	okt

wat heb ik nodig?	harkje	schepel	geulbalk	handen
				

wat moet ik doen?	1	Hark het hele plantbed (60 x 30 cm) zo vlak mogelijk.
	2	Kies iets uit dat je wilt planten of zaaien. Overleg eerst even met de medewerker of het een goede keus is.
	3	Doe nu zelf alles zoals je het steeds geleerd hebt. Kijk ook op de verpakking van het zakje zaad. Als je iets niet zeker weet, vraag het dan aan de medewerker.
	4	Succes!
	5	Noteer het gewas heel duidelijk op je teeltplan in je tuinboekje.
	6	Klaar en afwachten maar!